

วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดทำขึ้นโดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และงานวิจัยรวมทั้งความเห็นและทรรศนะด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นวารสารราย 4 เดือน กำหนดเผยแพร่ในเดือนเมษายน สิงหาคม ธันวาคม

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ สมชัย บวรกิตติ ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา นายแพทย์ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
บรรณาธิการบริหาร	นายแพทย์ขวัญชัย วิศิษฐานนท์ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก นายแพทย์เทวัญ ธาณีรัตน์ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
บรรณาธิการ	นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ สำนักพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์
บรรณาธิการรอง	ดร.เภสัชกรหญิงอัญชลี จูทะพุทธิ นักวิชาการด้านเภสัชศาสตร์ ดร.รัชนี จันทร์เกษม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ดร.เภสัชกรหญิงดวงแก้ว ปัญญาภู กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กองบรรณาธิการ

- รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงจิราพร ลิ้มปานานนท์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ สิริพันธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรสนั่น ศุภธีรสกุล
- รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรธงชัย สุขเสวต
- รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ประวิทย์ อัครเสรินนท์
- นายแพทย์ประพจน์ เมตราภาค
- ดร.อุษา กลิ่นหอม
- เภสัชกรหญิงเย็นจิตร เตชะดำรงสิน
- นางสาวรุจิราดา อรรถดิษฐ์
- ดร.เภสัชกรยงค์ศักดิ์ ตันติปัญญา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา ศรียากุล
- ดร.เภสัชกรหญิงมณฑกา ธีรชัยสกุล
- ดร.เภสัชกรหญิงสุภัทรา รังสิมาการ
- ดร.เภสัชกรหญิงผกากรอง ขวัญข้าว

- หน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นักวิชาการด้านสาธารณสุข
- นักวิชาการเภสัชศาสตร์และการแพทย์แผนไทย
- คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
- นักวิชาการด้านเวชศาสตร์ชุมชนและด้านศัลยกรรมกระดูก
- นักวิชาการด้านชีววิทยา
- คลินิกการประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว
- นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข
- นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาการแพทย์
- วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- นักวิชาการด้านเภสัชศาสตร์
- โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิ

- ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.แพทย์หญิงสมบูรณ เกียรติสินนท์
- ศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรชยันต์ พิเชียรสุนทร
- รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ขวัญชัย กมลธรรม

- วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิทยาลัยการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ทวี เลหาพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ยິงยง เทาประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงศรีจันทร์ พรจิราศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงนพมาศ สุนทรเจริญนนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงพานิ คิริสะอาด

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย อึ้งพินิจพงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ศุภนิมิต ที่สมุณฑิเยียร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันหา โอศิริ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุลีย์ วุฒินพิเศษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีวัฒนา ทรงจิตสมบุรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร

เภสัชกรหญิงปราณี ชาวลิตำรง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษลู เฉลวีฐาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณกุล ตั้งสุขฤทัย

นายรินทร์ ทิมา

นางสาวเพ็ญศรี จิตรนำทรัพย์

นายภาณุพงษ์ พนมวัน

นายแพทย์ประพันธ์ พงศ์คณิตานนท์

นายแพทย์ศุภมิตร ชุณหะสุทธิวัฒน์

นายกวี คงภักดีพงษ์

แพทย์อายุรเวชชรีรเวช อุทัยวิทยารัตน์

นายแพทย์รัชวัช บุรณถาวรสม

นางเสาวณี กุลสมบุรณ์

นายแพทย์จักราวุธ เผือกคง

นายแพทย์กุลรณิต วนรัตน์

ดร.เภสัชกรปรีชา หนูทิม

นางสาวปาริณัฐ สุขสุทธิ์

แพทย์แผนไทยประยุกต์มาลา สร้อยสำโรง

แพทย์แผนไทยประยุกต์สมชาย ช้างแก้วมณี

ฝ่ายจัดการวารสาร

ดุสชา จันทร์ประเสริฐ

สุนิสา หลีหมุด

รสรินทร์ ไพฑูริย์

ออกแบบปกหลังโดย

กลุ่มงานสื่อสารองค์กร กองวิชาการและแผนงาน

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

นักวิชาการ ด้านเภสัชกรรม และการแพทย์พื้นบ้าน

คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นักวิชาการด้านสมุนไพร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักวิชาการด้านสาธารณสุข

นักวิชาการด้านสถิติ

นักวิชาการด้านสถิติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

นักเชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิกรมควบคุมโรค

สถาบันนโยบายวิชาการ

แพทย์อายุรเวช

นักวิชาการด้านการแพทย์แผนจีน

นักวิชาการด้านการแพทย์พื้นบ้านไทย

นายแพทย์เชี่ยวชาญ

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

Journal of Thai Traditional & Alternative Medicine is owned by the Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ministry of Public Health for the presentation of research works and technical papers on traditional Thai medicine, indigenous medicine and alternative medicine. The journal is published every four months and will be issued on April, August and December.

Editorial Board

Advisors	Somchai Bovornkitti Taweessin Visanuyothin	Contributor, Academy of Science, The Royal Institute Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Executive Editor	Khwanchai Visithanon Tewan Thaneerat	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Editor	Vichai Chokevivat	Institute for the Development of Human Research Protections
Associate Editors	Anchalee Chuthaputti Rutchanee Chantraket Duangkaew Panyaphu	Technical Officer Specialist in Pharmacy Department of Thai Traditional and Alternative Medicine Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Members

Jiraporn Limpananont	Chair of the Pharmacy Council of Thailand
Prasit Leerapan	Technical Officer Specialist in Public Health
Sanan Subhadhirasakul	Pharmaceutical Sciences and Thai Traditional Medicine
Thongchai Sooksawate	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University
Pravit Akarasereenont	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Prapoj Petrakard	Community Medicine Specialist
Usa Klinhom	Biologist
Yenchit Techadamrongsin	Huachiew Traditional Chinese Medicine Hospital
Rujinart Adthasit	Social and Human Scholars
Yongsak Tantipidok	Society and Health Institute
Kusuma Sriyakul	Chulabhorn International College of Medicine, Thammasat University
Monthaka Teerachaisakul	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Supattra Runagsimakan	Technical Officer Specialist in Pharmacy
Pakakrong Kwankhao	Chao Phya Abhaibhubejhr Hospital, Prachinburi

Reviewers

Somboon Kiettinun	Chulabhorn International College of Medicine, Thammasat University
Chayan Pichaensoonthon	Alternative Medical College, Chandrakasem Rajabhat University

Thavatchai Kamoltham	College of Allied Health Sciences, Saun Sunandha Rajabhat University
Tawee Laohapan	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Yingyong Taoprasert	School of Traditional and Alternative Medicine, Chiang Rai Rajabhat University
Srichan Phornchirasilp	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Noppamas Soonthornchalernnont	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Chanpen Wiwat	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Panee Sirisa-ard	Technical Officer Specialist in Pharmacy and Ethnomedicine
Wichai Eungpinichpong	Faculty of Associated Medical Science, Khon Kaen University
Supanimit Teekachunhatean	Faculty of Medicine, Chiang Mai University
Sunanta Osiri	Faculty of Abhaibhubejhr Thai Traditional Medicine, Burapha University
Suwalee Worakhunpiset	Faculty of Tropical Medicine, Mahidol University
Sriwattana Songchitsomboon	Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University
Malee Sittikreangkrai	Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University
Pranee Chavalittumrong	Technical Officer Specialist in Herbs
Pichet Wechvithan	Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakhon Campus
Parunkul Tungasukruthai	Chulabhorn International College of Medicine, Thammasat University
Narintr Tima	Technical Officer Specialist in Public Health
Pensri Chitnumsap	Technical Officer Specialist in Statistics
Phanupong Panomwan	Technical Officer Specialist in Statistics, Office of the Education Council, Ministry of Education
Prapan Pongkanitanont	Sirindhorn National Medical Rehabilitation Centre
Supamit Choonsootiwat	Epidemiologist Expert, Department of Disease Control
Kawee Kongpakdeepong	Thaiyoga Institute
Teeradech Uthaiwitayarat	Ayurvedic Doctor
Tawach Buranathawornsom	Technical Officer Specialist in Chinese Medicine
Saowanee Kulsomboon	Thai Indigenous Medicine Scholars
Jagravudh Puangkong	Medical Physician, Expert Level
Kulthanit Wanaratna	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Preecha Nootim	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Paranat Suksut	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Mala Soisamrong	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Somchai Changkaeomanee	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Journal Administrator

Phusacha Junprasert

Sunisa Leemud

Rossarin Paithoon

Back cover design by

Corporate Communications subdivision, Technical and Planning Division